

SPELEMANN PÅ TAKET

DEN NATIONALE SCENE

...den levende opplevelsen

Spelemann på taket

"Fiddler on the Roof"

av Joseph Stein, basert på Scholom Aleichems historier om melkemannen Tevye.

Sangtekster: Sheldon Harnick. Musikk: Jerry Bock

Norsk gjendiktning ved Hartvig Kiran

Regi:	Bentein Baardson
Scenografi og kostymer:	Even Børsum
Musikalsk ledelse:	Knut Skodvin
Musikkarr.:	Atle Halstensen
Koreografi:	Anderz Døving
Dramaturg / regiass.:	Bodil Kvamme
Masker:	Kaj Grönberg
Lysdesign:	Arne Kambestad
Sanginnstudering:	Oddbjørn Hanto

Medvirkende:

Tevye , en melkemann	-Helge Jordal
Golde , hans kone	-Wenche Kvamme
Tzeitel , hans eldste datter	-Marianne Nielsen
Hodel , hans nest eldste datter	-Katrine Lunde
Chava , hans mellomste datter	-Cecilie Mosli
Shprintze , hans nest yngste datter	-Elise Christine Eide
Bielke , hans yngste datter	-Nadja Nyhammer
Yente , en koblerske/	
Bestemor Tzeitel , bestemor til Golde	-Rhine Skaanes
Motel Kamzoil , en skredder	-Bjørn Willberg Andersen
Pertsjik , en student	-Trond Espen Seim
Lazar Wolf , en slakter	-Sverre Røssummoen
Mordcha , en kneipevert	-Gerald Pettersen
Rabbi	-Arne Jacobsen
Mendel , hans sønn	-Gard Skagestad
Nahum , en tigger/ Fyedka , en ung russer	-Tore Chr. Sæveld
Politimester	-Stig Amdam
Avram , en bokhandler / Russer	-Per Arne Vighals
Yussel , en hattemaker / Politi	-Øystein Kloster
Moische , en ung gutt / Russer	-Torkil Sandsund
Yakov , en skomaker / Sascha / Politi	-David Fielder
Issak , en fisker / Vladimir	-Mads Henrik Rogde
Yitzak , en baker / Abel , en ung gutt / Russer	-Eirik del Barco Soleglad
Schloime , en smed / Ortodoks prest / Russer	-Øyvind Johannessen
Schandel , Motels mor	-Berte Synnøve Taraldsen
Rakel , Yussels kone / Fruma Sara	-Henriette Myhre
Rifka , Mordchas kone	-Yvonne Algrøy
Miranda , Avrams kone	-Hildegunn Coucheron
Berille , Avrams datter	-Tone Søyset

NB Rana Depotbiblioteket

Orkester:

Dirigent:	Knut Skodvin / Atle Halstensen
Fiolin:	Siv Grønlie / Tor Jaran Apold
Klarinett / fløyte:	Jan Kåre Hystad / Bengt Florvåg
Trompet:	Sissel Grønland / Henning Amundsen
Trombone:	Sindre Dalhaug / Øyvind Hage
Tangentinstrumenter:	Anne Nitter Sandvik / Knut Christian Jansson
Tangentinstrumenter:	Gunnar Bjelland
Bass:	Magne Tormodsæter
Perkusjon:	Harald Mæland

Inspisient:	Bjørn Isaksen
Ass.insp.:	Kjell Arve Vorland
Ass. maskør:	Margot Ystebø
Lyddesign:	Bjarte Våge / Tor Endre Kalvenes
Rekvisitør:	Dorthe Mowinckel Keyser / Bastiaan van der Pas
Repetitører:	Anne Nitter Sandvik, Tom Harry Halvorsen, Oddbjørn Hanto
Scenetekn.ansv.:	Frank Bjørø
Scenemester:	Frank Bjørø / Tom Bjørkly
Språkkonsulent:	Johan Myking
Sufflør:	Britt Synnestvedt

Handlingen foregår i landsbyen Anatevka i Ukraina år 1905, like før den revolusjonære perioden.

Teaterforlag: Josef Weinberger Ltd.

Forestillingen varer ca. 3 timer, inkl. pause.

Fotografering, lydbåndopptak eller bruk av mobiltelefon under forestillingen er ikke tillatt.

PREMIERE PÅ DNS, STORE SCENE TORSDAG 10. SEPTEMBER 1998

Kjære publikum

- hjertelig velkommen til sesongåpning!

Den Nationale Scene skal være et bruksteater - et folketeater. Høstens 10-retters meny er derfor et resultat av et overordnet mål: Å komme publikum i møte. Bevisst satser vi på et bredt repertoar.

DNS ØNSKER Å GI scene plass til forestillinger som kan reflektere de spørsmål og verdier som er sentrale i vår tid. 50 års-jubileet for FNs menneskerettighetserklæring blir denne sesongen markert på Den Nationale Scene med *Spelemann på taket* og *Anne Franks Dagbok*. På mange måter utfyller stykkene hverandre som historiske vitnesbyrd. Pogromer rundt århundreskiftet ledet frem til den mest groteske etniske rensing verden har opplevd. Stadig nye generasjoner må bli minnet om hva forenkling og ondskap kan gjøre med og mot mennesker.

Teatret må ta ansvar, ta del i en evig kamp mot likegyldigheten. Det er vårt håp at disse forestillingene kan samle familiens tre generasjoner. Slik kan fellesopplevelsen utfylles av muntlig overlevering fra dem som erfarte krigens grusomhet. Det kan hende igjen, også her - det skjer hele tiden. I dette øyeblikk blir mennesker fratatt sine fundamentale rettigheter, sitt menneskeverd - på grunn av politisk overbevisning, hudfarge, rase eller religion. Vi har alle et ansvar for dette - som samfunn, institusjon og enkeltmennesker.

BENTEIN BAARDSON
teatersjef

Laget bak oppsetningen:
Teatersjef og instruktør
Bentein Baardson flankert av,
fra venstre:
Anderz Døving (koreografi),
Bodil Kvamme (dramaturg /
regiassistent), Oddbjørn Hanto
(sanginnstudering),
Arne Kambestad (lysdesign),
Knut Skodvin (musikalsk
ledelse), Even Børsun
(scenograf) og Kaj Grønberg
(masker). Atle Halstensen -
ansvarlig for musikk-
arrangementer - var ikke til
stede da bildet ble tatt.

Musikalske numre i Spelemann på taket*

*Forestillingen benytter Hartvig Kirans oversettelse til nynorsk.

Titlene i oversikten nedenfor er derfor i den språkdrakt som benyttes ved framføringen.

I. AKT:

Prolog:

Tradizie

(Tradition)

Tevey, spillemannen og folk frå landsbyen

Scene 1.

Parmaker, parmaker

(Matchmaker, Matchmaker)

Tzeitel, Hodel og Chava

Scene 2.

Om eg var ein rik mann

(If I were a rich Man)

Tevey

Scene 3.

Sabbatsbøn

(Sabbath Prayer)

Tevey, Golde, mennene i landsbyen

Scene 4.

Vårt Liv

(To Life!)

Tevey, Lazar og mennene i landsbyen

Scene 6.

Under over alle under

(Miracles of Miracles)

Motel

Scene 7.

Draumen

(The Dream)

Tevey, Golde, bestemor Tzeitel, Hodel og landsbyfolk

Scene 9.

Sol stig, sol sig

(Sunrise, Sunset)

Tevey, Golde, Pertsjik, Hodel og landsbyfolk

Scene 10.

Flaskedansen

Menn i landsbyen

Bryllupsdansen

Alle

PAUSE

II. AKT:

Scene 1.

No har eg alt eg treng

(Now I Have Everything)

Pertsjik og Hodel

Held du av meg?

(Do You Love Me?)

Tevey og Golde

Scene 2.

Ryktet

(The Rumour)

Yente og landsbyfolk

Scene 3.

Langt frå min eigen heim

(Far From the Home I Love)

Hodel

Scene 6.

Chavaleh

(Chava Sequence)

Tevey

Scene 7.

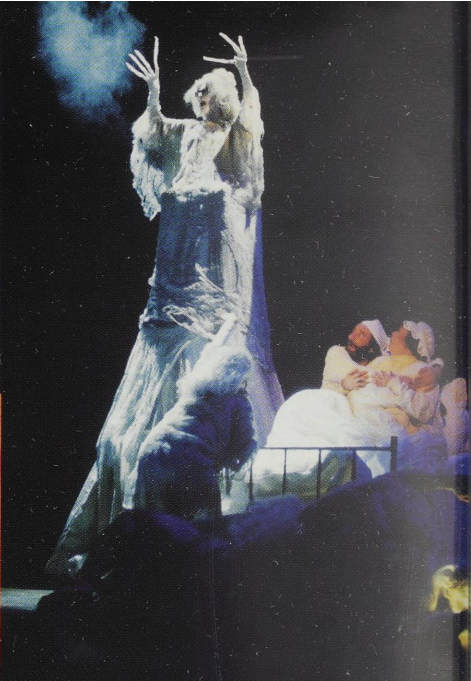
Anatevka

Tevey, Golde, Yente, Lazar, Mendel, Avram og landsbyfolk

Finale

Alle

TEPPE

Spelemann på taket og jødiske tradisjoner

Av Kurt Valner

Den jødiske religion har regler og tradisjoner for nesten alt.

Svært mange av disse er bortimot umulige å overholde i dagens moderne samfunn, men det er visse påbud de fleste følger, selv om det kan variere sterkt fra land til land og fra familie til familie. En viss kunnskap om noe av dette vil trolig kunne gi en som ikke er innviet økt forståelse av kveldens forestilling.

Når husfaren ber sine daglige bønner skal hans hode være tildekket med en kalott, en *yarmulka* eller kippah.

Det viser ærefrykt overfor Gud.

I synagogen vil han også ha et bedesjal, en såkalt *tallit*, over skuldrene.

Husmoren på sin side skal sørge for at hennes hjem er strengt *kosher*.

Dette knytter seg til de jødiske spise-regler, som er mange og kompliserte.

Men stort sett er de sunnhetsforskrifter, laget i en tid uten kjøleskap og dypfrysere. Man må ikke spise

svinekjøtt, sannsynligvis pga. faren for trikiner. All slakting foretas under

oppsyn av en religiøs mann, hvoretter kjøttet merkes og stemples *kosher*.

Dette uttrykket er i dag gått inn i det amerikanske språk, og betyr nærmest "godkjent".

Kobler-tradisjonen

Det som mer enn noe annet har knyttet jødene sammen er: forfølgelse, religion og tradisjon, slik det skildres i

åpningssangen, *Tradizie*.

Pikene i de gamle jødiske samfunn ble

tidlig forberedt på giftemål, og det var foreldrenes plikt å påse at alle døtre ble gift - den eldste selvsagt først.

Man brukte gjerne en profesjonell ekteskapsformidler - en såkalt *schatken* - som fant ut hvem som passet

sammen, sannsynligvis basert på sosial rangstige. Og den gjeveste svigersønn man kunne få var en from og lærd mann, som studerte Bibelen.

Og de unge piker drømte vel kanskje om en ektemann og i sangen *Parmakar*

- *parmakar* synger de: For fars skyld - gjør ham lærd - for mors skyld - gjør

ham rik - vi bare ønsker han er kjekk og vakker. I ethvert jødisk hjem verden

over er det festet en såkalt *mezuzah* på dørkarmen. Dette er en liten hylse som

inneholder 2 bibelskrifter, håndskrevet på pergament.

Disse symboliserer at man alltid må huske på at Gud er allmektig.

I kveldens forestilling vil man se at koplensken Yente kysser sin finger og berører denne *mezuzahen* med

ærbødighet før hun går inn i

Tevyes hus.

Om eg var ein rik mann....!

Innenfor den jødiske religion retter man sine bønner direkte til Vår Herre, ikke gjennom en prest eller pater, og Tevye har likeledes i stykket lange samtaler med Vår Herre.

Visserligen beklager han seg over sin fattigdom, men samtidig får vi høre at den høyeste form for rikdom ikke er jordisk gods. Det ville være å kunne sitte hele dagen i synagogen og studere de hellige skrifter sammen med de lærde menn.

Sabbat

Den jødiske sabbat begynner fredag kveld ved solnedgang og slutter lørdag kveld også ved solnedgang eller når man kan se tre stjerner på himmelen.

I dette tidsrom skal alt arbeid opphøre - det gjelder alle - også tjenere og husdyr som utfører et eller annet arbeid.

Det er ganske fascinerende å tenke på at disse forskrifter ble satt i verk på tusen år før man hadde miljøvernlover, arbeidstilsyn og fagforeninger.

Sabbaten overholdes stort sett også av ikke religiøse jøder, idet hele familien samles fredag kveld til en hyggelig familiesammenkomst hvor husmoren tenner to stearinlys som hun setter på bordet, symbol på hjem og varme, og husfaren sier en velsignelse over et glass sakral vin fra Israel.

Han velsigner også sine barn.

Hver fredag baker husmoren dessuten 2 brød - de kalles *challah* - som ligger fremme. De symboliserer

Guds hjelp til israelittene dengang de vandret i ørkenen.

Hver dag lot Gud det regne med manna fra himmelen akkurat nok til dagens måltid. Men det å plukke opp manna fra bakken ble betraktet som arbeid, hvilket ikke skulle forekomme på sabbaten, så derfor lot Gud det regne dobbelt porsjon hver fredag.

Til livet!

Sammensetningen av den 8. og 10. bokstav i det hebraiske alfabetet - henholdsvis *chet* og *jod* danner tallet 18 eller *chai* som dessuten betyr "liv". *Lechaim* betyr "til livet" og benyttes når man skåler.

Utifra bokstavene som danner en *chai* lager israelske gullsmeder et usedvanlig vakkert halssmykke som bæres av jødiske piker verden over som er stolte av sin identitet. Også svært mange turister på besøk i Israel kjøper det og bærer det sannsynligvis uten å vite hva det symboliserer.

I sangen *Vårt liv!* (*To life!*) hører vi en optimistisk Tevye og landsbyfolket. Sammen uttrykker de et håp om en bedre fremtid.

Sol stig - sol sig

En av de mest populære sanger i forestillingen er den som synges under bryllupsseremonien, der foreldrene plutselig oppdager at barna er voksne. En jødisk vielse foregår under en baldakin, en såkalt *chuppah*, fire stenger med et lite silke- eller fløyelsklede som tak.

Chuppah betyr egentlig "å tildekke med blomster", og er en tusenårgammel tradisjon fra den tid brudeparet ble tildekket med blomsterkranser som symbol på det hjem brudgommen førte sin brud til. På slutten av vielsen tramper brudgommen på et lite glass inntullet i et klede, et symbol på at man aldri må glemme Jerusalem og ødeleggelsen av det annet tempel.

Held du av meg?

I *Spelemann på taket* drømmer Tevye at landsbyslakterens kone står opp fra de døde, for å forhindre et ekteskap mellom Tevyes datter og hennes forhenværende mann. Tevje på sin side beretter at han traff sin kone for første gang på selve bryllupsdagen. De kan derfor ikke ha vært fra samme landsby og en ekteskapsformidler, en *schatken*, må ha formidlet ekteskapet, for de var de eneste som hadde tillatelse til fritt å kunne reise rundt til andre byer og formidle kontakter vanlige jøder ikke hadde anledning til. Og etter 25 års ekteskap spør Tevje sin Golde om hun er glad i ham: Held du av meg?

Anatevka

Det er liksom fastslått en gang for alle at en opera skal ende med død og tragedie, mens en operette eller musikal skal være sprudlende livlig og glad - med en fengende avslutningsmelodi. Men hvem i allverden vil finne på å lage en musikal om fattige russiske jøder under tsarveldet hvor til og med slutten er sorgelig og musikken er en langsom mollstemt melodi? Noe av forklaringen kan man kanskje finne i det faktum at handlingen til *Spelemann på taket* er hentet fra Scholom Aleichems eminente forfatterskap. Aleichem skrev på jiddisch, og hans bøker var nærmest fast inventar i jødiske hjem verden over. Få har som ham evnet å skildre det barokke og til og med lattervekkende i situasjoner som i bunn og grunn er av trist karakter.

Spelemann på taket slutter med at jødene blir fordrevet fra landsbyen Anatevka. De jødiske samfunn i Skandinavia er stort sett annen- og tredje generasjons etterkommere etter de som den gang, omkring 1905, ble landsforvist.

Forfatteren:

Scholom Aleichem

Scholom Aleichem ("Fred være med eder" på hebraisk) er et pseudonym for Shalom Rabinovitsj. Han ble født i mars 1859 i en liten by i Ukraina, som en av 12 søsken. Faren var kjent for å være en smart foretningmann, men hadde også en viss prestisje som lærer. I sin barndom levde Scholom i en fattig landsby, ungdommen tilbrakte han på et gods. Etter dette levde han i storbyen, i det kontinentale Europa og i Amerika, hvor han døde i 1916.

Begynnelsen

Fra omlag tyve års alder drev Scholom Aleichem som handelsmann, og solgte både varer og aksjer. Men det eneste han virkelig ønsket, var å skrive. Og navnet hans dukket etter hvert opp på ulike jiddiske utgivelser - noveller, enaktere, artikler, romaner - deriblant boken *Rettsaken mot Shomer*. Her angrep han den klassiske jødiske litteratur, som ikke stilte spørsmål, men alltid lot helten få prinsessen. Boken utløste en enorm diskusjon, og det endte med at forfatteren pakket kofferten og dro til Amerika. Han brukte etter hvert hele sin tid på forfatterskapet. I Russland var det fremdeles forbudt med jiddisk litteratur og teater. Men hans samlede verker ble gitt ut i Warszawa, og i 1905 ble hans første skuespill satt opp her, med stor suksess.

Opp og ned

I New York fantes tre jiddiske scener og Aleichem bearbeidet to av sine romaner for scenen. Men begge oppsetningene endte i fiasko. Fadesen ble også et personlig tap. I 1907 flyttet han sammen med sin hustru til Geneve, hvor resten av familien hadde bosatt seg.

Han fortsatte å skrive artikler og noveller. Alt ble trykt, men særlig mye penger kastet det ikke av seg. Derimot ble en opplesningsturné i Polen og Russland svært vellykket, også økonomisk. Men populariteten, og aktiviteten som fulgte med den, tæret på kreftene hans, og helsen begynte å svikte.

Nasjonalforfatter

Da første verdenskrig brøt ut i 1914 fant Scholom Aleichem et fristed i København, men familien dro relativt hurtig videre til New York. Hans noveller ble trykt i amerikanske aviser og han begynte å forelese ved universitetet. Mot slutten av sitt liv kunne han leve av forfatterskapet, han ble oversatt til en rekke språk - også russisk. Men i en alder av 57 år døde han, året før den russiske revolusjon brøt løs. Siden han dermed var avskåret fra å ta stilling til de nye tilstander i fødelandet, ble han raskt og uproblematisk gjort til en slags nasjonalforfatter. Allerede tre år etter sin død, i 1919, satte det jiddiske kunsterteater i Amerika opp hans stykke *Det er vanskelig å være jøde*, som ble en suksess både kunstnerisk og økonomisk.

Modellen til Tevye

Det som spesielt har gjort Scholom Aleichem populær er hans humoristiske fortellinger på jiddish.

Og av disse i særdeleshet Der Milchiger (Den melkete). Modellen til denne skikkelsen var en lokal melkemann Scholom og hans familie traff om sommeren på den russiske landsbygden, hvor de ferierte. Forfatterens datter beskriver melkemannen slik:

Han var liten, tynn og jeg husker serlig det svarte skjegget hans, det vokste liksom omvendt, det begynte som normalt på kjakene, men så forsvant det under haken og lot selve haken være bar.

Leppene hans var tynne og fuktige. Han stanset hesten foran porten, så kom han ruslende inn som et vandrende meieri.

Han satte alt fra seg på bordet, forretningene våre var over på et par minutter, men han hadde det ikke travelt. Han fortalte om de andre

sommergjestene, men egentlig ventet han på far, som elsket å snakke med ham og klukket over uttrykk han kom med. Av og til i løpet av samtalene tok far frem den vesle notisboken sin og noterte. Navnet på denne trivelige mannen var Tevye og far gav ham - som en vennlig og kjærlig erting - tilnavnet Der Milchiger.

Historien om melkemannen Tevye er egentlig en svært tragisk historie. Livet hans er tungt, de fleste av hans opplevelser er triste, men Scholom utstyret ham med en god porsjon humor, og lar oss gjennom Tevye se tragedien i komedielys.

Han benytter seg av kontrastene mellom hvordan det er og hvordan det burde være. Dette skaper over-

raskelser, som igjen skaper latter.

Han gir også Tevye evnen til å skildre seg selv og sin skjebne gjennom sine samtaler med Den Allmektige.

Scholoms historier om Tevye ble veldig populære også blant sommergjestene i Boyarka. Den ekte melkemannen var ikke fullt så glad av å bli omtalt i aviser og magasiner, for alle begynte å kalle ham - ja, nettopp: den melkete.

Men etter hvert vendte han seg til sin kjendisstatus og lærte å sette pris på den, ikke minst siden den bidro til å gi økt omsetning for melkeproduktene hans. Scholoms datter skriver videre i sin bok *Min far S. Aleichem*:

Den litterære Tevye var svært virkelig for oss. Vi var så glade i ham at vi ofte glemte at han var et fantasifoster, vi så ham som et medlem av familien. Vi sørget med ham når han hadde det vanskelig og gledet oss med ham når han var lykkelig. Vi ble alltid betatt av det ekte, varme, grenseløst menneskelige hos han, enten det kom til uttrykk overfor skaperen i himmelen eller overfor hesten hans her nede på jorden.

Den første Tevye-historien ble skrevet i 1894, den siste kom i 1914.

Hvordan *Spelemann på taket* ble til

Verdenspremierer på en scenisk fremstilling av historiene om Tevye fant sannsynligvis sted i Helsingborg i tyveårene, hvor en jødisk amatørgruppe oppførte Melkemannen Tevje, med hjemmelaget musikk. Men den musikalen vi i dag kjenner som Spelemann på taket, fikk sin uroppførelse 22. september 1964 i Imperial Theatre på Broadway. Norgespremierer fant sted på Den Nationale Scene i november 1967, men den oppsetningen som i ettertid er blitt nærmest historisk - på Det Norske Teatret i Oslo med Lasse Kolstad i hovedrollen - hadde premiere i april 1968.

I likhet med så mange barn av emigranter fra vest-Europa i Amerika ble tekstforfatteren, Joseph Stein, oppflasket med Scholom Aleichems fortellinger. Og da Jerry Bock, Sheldon Harnick, Jerome Robbins og han selv bestemte seg for å skape en musikal ut av dette, var de fast bestemt på å beholde så mye som mulig av tonen og følelsene fra hovedkilden.

Men fortellingene var skrevet på en annen måte, i en annen tid, på et annet språk og for et publikum som var tvers igjennom fortrolig med tradisjonene og strukturen i det miljøet som ble skildret. Aleichems fortellinger er adskilte historier, hver av dem fortalt som en monolog Tevye holder for forfatteren. De kan leses i hvilken som helst rekkefølge med like stort utbytte. Utfordringen ble derfor å være tro mot fortellingenes sjel og atmosfære ved å fortelle historiene på en måte som gir stykket en mening for det moderne publikum. I tillegg til tema som fiendskap, vold og urettferdighet mot

minoritetsgrupper, ønsket man i oppsetningen å vektlegge menneskeverdet, humoren og jødernes utrolige talent til å overleve.

Musikalen *Fiddler on the Roof* trengte en rød tråd. Som utgangspunkt valgte Stein å bruke tradisjonenes sammenbrudd, og landsbysamfunnets skjebne i møte med et sterkt, fiendtlig miljø og nye historiske krefter.

Stykkets rammefortelling skildrer hvordan det sammensveisete trossamfunn hele tiden blir utsatt for angrep fra tsarens politi, for til slutt å tvinges vekk. Nedbrytingen og oppløsningen av de nedarvede kulturelle livsformer illustrerer Stein ved den utdøende tradisjonen angående ekteskap, dvs. kjærlighetshistoriene til døtrene.

Alt dette krevde selvsagt at det ble flettet inn personer og skikkelser som ikke er representert i Aleichems historier. Nye situasjoner og scener, en ny dialog, og kanskje det aller viktigste:

musikalsk ledsagelse og danser, gir også støtte til den sceniske utformingen. Men selv med all denne bearbeidelsen, har de som skapte musikalen, vært - som Stein selv skriver: " ...trofaste mot Scholom Aleichem og innbyggerne i Anatevka...

disse lutfattige, hardt arbeidende, grusomme, vulgære, høyrøstede, humoristiske, religiøse, enkle og sammensatte menneskene som delte og deler resten av menneskehetens ønske og innbitte kamp for å overleve

Musikken

Da Jerry Bock skulle lage musikk til *Fiddler on the Roof* stod han overfor oppgaven å skildre et *gammel-jødisk* miljø. Her hadde han en rik musikalsk folklore å gå ut fra, og kunne hente inspirasjon fra nær sagt hele verden. For gjennom alle tider har sansen for tradisjon, også den musikalske, holdt seg levende blant jødene. Og den er like frisk den dag i dag. Når derfor innbyggerne i landsbyen åpner hele stykket med å synge om "Den gamle og gode tradisjon" er det ikke bare en regulær ouverture, vi kan faktisk ane at det har vært et slags grunnmotiv for komponistens arbeid med stoffet. Og når Tevyes familie samles til sabbat, og de synger sin sabbatsbønn, kunne melodien like gjerne vært

mange hundre år gammel. Den har det riktige preget av høytid, verdighet og ro.

Men også den *russiske* folklore har vært inspirasjonskilde for denne musikalen. Vi merker den først og fremst i kros scenen, hvor Anatevkas russiske innbyggere blander seg med de jødiske. Det er tydelig å se hvordan russernes sang og dans har påvirket den jødiske musikktradisjonen. Spenningsforholdet mellom de to folkeslagene, et grunnmotiv i stykket, får altså også sine musikalske uttrykk. De forskjellige melodiene fremhever og forsterker forskjellen mellom jøder og russere, og karakteriserer deres egenart og lynne.

Tittelen

Tittelen *Spelemann på taket* er hentet fra Chagalls malerier, hvor spillemannen er et sentralt motiv som går igjen fra arbeid til arbeid. Chagall gjorde også teaterdekorasjoner til et skuespill av Scholom Aleichem. Chagall har fortalt hvordan han som liten gutt i Vitebsk, ønsket å høre Aleichem lese sine fortellinger.

Men det kostet førti kopek, og det hadde han ikke. Derfor klatret han opp på et gjerde i håp om å se den store forfatter. Men det eneste han kunne se, var den store folkemengden.

Gjester i *Spelemann*....:

Helge Jordal

I spissen for et trettitalls aktører på hovedscenen denne sesongen finner vi Helge Jordal - kjent og kjær DNS-aktør i 27 ulike oppsetninger, men likevel frilanser gjennom en årrekke. For vårt publikum forbindes han likevel med sentrale roller i teatertriumfer som musikalen *Anne get your Gun* og musikkspillene *Splint!* og *Bruredansen*. Og i hovedrollen som melkemannen Tevye er han altså "innomhus" igjen, kun et drøyt år etter å ha uødeliggjort pappaen til Eliza, Alfred P. Doolittle, i braksuksessen *My Fair Lady*.

Wenche Kvamme

Fire og et halvt år etter sin forrige oppgave her, er også Wenche Kvamme tilbake igjen i teaterhuset på Engen. I mellomtiden har hun gjort litt av hvert. Hun har spilt Nille - mot nettopp Helge *Jeppe* Jordal - i Bergen Komedia Teaters populære Holberg-oppsetning, hun har som rorbuvertinne i Lofoten halvveis gjort nordlending av seg, og - ikke minst: hun er blitt landskjent i TV-serien "Offshore". I høst bekler hun sin 64. rolle på DNS, som Tevyes kone, Golde.

Katrine Lunde

I rollen som familiens nest eldste datter, Hodel, får sopranen Katrine Lunde fra Stord sin profesjonelle debut her hjemme. Hun har bak seg studieopphold i Østerrike og Ungarn, har spilt i *Les Miserables* i Duisburg, Tyskland, og våren 1998 gjort furore i den bærende rollen i en Jaques Brel-forestilling i Belgia - vårens publikumstreffer i Brels hjemland.

Nye i DNS-ensemblet i høst:

Cecilie A. Mosli

Cecilie A. Mosli (25) spiller Chava, den mellomste av de fem gifteferdige døtrene til Tevye og Golde. Sin unge alder til tross - hun har allerede fartstid fra Rogaland Teater, Radioteatret og "Hallo i uken", og kommer nå fra Det Norske Teatret. Her rakk hun bl.a. å gjøre seg bemerket både i revyen *Tusen år og like blid* og hovedrollen i *Kjærleikens triumf*. I tillegg har hun skrevet et nytt teaterstykke som vil få sin urpremiere i hennes hjemlige landsdel, ved Hålogaland Teater i 1999/2000. Hun har for øvrig solide bergensrøtter på morssiden - A i mellomnavnet står for Askeland, og Cecilie antyder at hun har brukbar dreis på vestlansk talemål!

Trond Espen Seim

I rollen som den revolusjonære studenten Pertsjik finner vi Oslogutten Trond Espen Seim (26), som etter avsluttet Statens Teaterhøgskole i 1996 har vært ansatt to år ved Rogaland Teater. Her spilte han bl.a. i *Natta syng sine songar*, teatrets Jon Fosse-urpremiere, i Dostojevskijs *Forbrytelse og straff*, *Glassmenasjeriet* og *Garman & Worse*. Sommerferien 98 tilbrakte han bl.a. med å medvirke i *Spelet om heilag Olav på Stiklestad*. Trond Espen har for øvrig bred sportserfaring, bl.a. innen tennis (forrige gang han var i Bergen var under Donald Duck-lekene u/ 14 år!) og langrenn. I likhet med sin medstudent fra teaterhøgskolen, Cecilie, har han aner fra Vestlandet, fra den vakreste bygden i Hardanger, i følge ham selv, nærmere bestemt Odda.

Svend von Dürings pris

I forbindelse med høstens *Spelemann på taket* vil det bli foretatt en utdeling av Svend von Dürings pris til en av skuespillerne i forestillingen.

Svend von Düring (1915-69) var ansatt ved Den Nationale Scene fra 1957 og frem til sin død, og markerte seg med sin store allsidighet som en av de ledende kreftene. Blant de scenetolkninger han særlig huskes for,

er nettopp hovedrollen som Tevye i teatrets oppsetning av *Spelemann på taket* høsten 1967.

Etter von Dürings død ble det opprettet et legat, hvorfra det kan hentes midler til en skuespillerpris. Den foreløpig siste som mottok prisen var Trond Høvik i 1993.

Svend von Dürings pris er på kr. 15.000,-

Fra 1967-oppsetningen:
Vi ser her Svend von Düring som Tevye og Eva Bergh som Golde, omgitt av vordende svigersønner, spilt av Svein Scharffenberg og Bjørn Sothberg, og familiens fem døtre - fra. v. Karin Hox, Eli Lindtner, Katja Medbøe, Hege Rohde og Rhine Skaanes. Henny Mürer stod for regi og koreografi. Forestillingen gikk 56 ganger for fulle hus.

Svend von Düring sammen med Lothar Lindtner (t.v.) som i tillegg til å spille slakteren Lazar Wolf også stod for replikkinstruksjonen i 1967.

Den Nationale Scenes repertoar, høsten 1998:

Anne Franks Dagbok

Sceneversjonen av det mest kjente personlige dokument fra den 2. verdenskrig.

Regi: Olof Lindqvist.

På Småscenen t.o.m. 24. oktober.

Kl. 12.00 på Store Scene

4.-20. november.

Jan og Aud fortel om egga sine

En ny urpremiere signert Rune Belsvik.

Regi: Thomas Giertsen.

I samarbeid med Stageway og

Agder Teater.

Spilles på Lille Scene t.o.m.

19. september.

Spelemann på taket

Musikal basert på Scholom Aleichems historier om melkemanen Tevye.

Et trettitalls skuespillere, sangere, dansere og musikere.

Regi: Bentein Baardson.

På Store Scene i hele høst.

Emil i Lønneberget

Astrid Lindgrens klassiker for første gang ved Den Nationale Scene.

Høstens familiefestilling på

ettermiddagstid! Regi: Morten Traavik.

Premiere på Store Scene 25. september.

Spilles i hele høst.

Den ville ongen

Figurteater for de yngste på hovedscenen.

Regi: Kenneth Dean.

Av og med Dukkenikkerne.

Spilles 2.-31. oktober kl. 12.00.

Den 25. timen

Hardtslående drama av P.-O.Enquist.

Regi: Alexander Mørk-Eidem.

Premiere på Lille Scene 30. oktober.

Spilles t.o.m. 19. desember.

The Glass Menagerie

Musikkteater i 8 bilder av

Antonio Bibalo, etter tekst av

Tennessee Williams.

Regi: Hilde Andersen.

I samarbeid med Opera Vest og

Den Norske Opera.

Premiere på Småscenen 31. oktober.

Spilles t.o.m. 14. november.

Den Kongelige Hermafrodit

En (dikter)konsert av og med Suzanne Brøgger og LinEnsemble.

I samarbeid med Autunnale-festivalen.

Spilles på Småscenen

18. og 19. november

Recitations

Poetisk, absurd og satirisk av Georges

Aperghis. Med Guri Egge.

I samarbeid med Autunnale-festivalen.

Spilles på Småscenen 20. og 21.

november.

Dråges eventyrlege reise

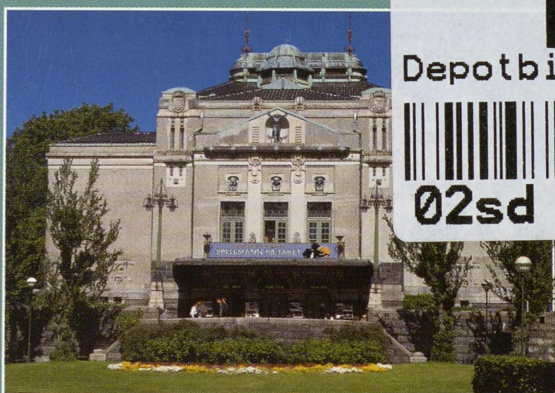
Dråge fra Fyttihelvetesdrittbygda vikler seg inn i internettet.

Med Lars Sørbø. Regi: Bentein Baardson.

I samarbeid med Agder Teater.

Spilles på Småscenen

23.-28. november.

Depotbiblioteket

02sd 14 289

DEN NATIONALE SCENE

..den levende opplevelsen

Pris kr.30,-

A/S Den Nationale Scene, Postboks 78, 5001 Bergen.

Telefoner: 55 54 97 00 (adm)

55 54 97 10 (bill.kontor) / 55 54 97 20 (salgsavd.)

Internett: www.den-nationale-scene.no

E-post: dns@den-nationale-scene.no

Programhefte nr. 7/98

Ansvarlig utgiver: Bentein Baardson

Redaktør: Sverre Chr. Wilhelmsen

Med i redaksjonen: Bodil Kvamme

Foto: Helge Hansen

Fotos fra oppsetningen i 1967 er utlånt fra Bergens Teatermuseum

Grafisk utforming: MK Bergen AS RRA58

Repro: MK Bergen AS

Trykk: Havel Trykkerier AS

V Å R E S A M A R B E I D S P A R T N E R E :

VITAL
Forsikring

BRAATHENS

